

Interreg

Polska-Słowacja

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

"Wymiana dobrych praktyk oraz analiza porównawcza aktów prawnych dla strażaków ochotniczych straży pożarnych pogranicza polsko-słowackiego"

OPRACOWAŁ:

Damian Woszczyna

SPIS TREŚCI

Założenia programu	4
Charakterystyka administracyjna Polski	5
Charakterystyka administracyjna Słowacji	7
Podstawowe uregulowania prawne dotyczące ochrony przeciwpożarowej w Polsce	8
• Ustawa o samorządzie gminnym	
• Ustawa o samorządzie powiatowym,	
• Ustawa o ochronie przeciwpożarowej,	
• Ustawa o Państwowej Straży Pożarnej,	
• Związek ochotniczych Straży Pożarnych RP,	
• Ochotnicze Straże Pożarne,	
• Młodzieżowe Dryżyny Pożarnicze,	
• Państwowa Straż Pożarna,	
• Krajowy System Ratowniczo Gaśniczy	
Zadania wspólne gminy i powiatu w zakresie ochrony przeciwpożarowej	20
Zadania gminy w zakresie ochrony przeciwpożarowej	21
Zadania powiatu w zakresie ochrony przeciwpożarowej	22
Zasady działania władz administracji gminy w czasie klęski żywiołowej	24
Ustawowe uprawnienia i obowiązki członków OSP	26
System szkolenia Ochotniczych Straży Pożarnych w Polsce	27

Program Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020

Program Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020 jest to pierwszy program współpracy transgranicznej realizowany na polskich granicach w latach 2014-2020, który uzyskał aprobatę Komisji Europejskiej. Na realizację przedsięwzięć łącznie zostanie przeznaczone prawie 155 mln euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Program odpowiada na kluczowe wyzwania polsko-słowackiego pogranicza i wspiera projekty w zakresie ochrony i promocji dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, rozwoju transportu oraz poprawy jakości edukacji. Najwięcej, bo aż połowa środków programu (tj. około 77,5 mln euro), zostanie zainwestowane w ochronę, promowanie i rozwój zasobów środowiska i dziedzictwa kulturowego. Kwota prawie 56 mln euro wesprze rozwój infrastruktury drogowej usprawniającej komunikację między Polską a Słowacją oraz poprawiającej połączenia z Transeuropejską Siecią Transportową. W dziedzinie edukacji dofinansowane zostaną wspólne transgraniczne przedsięwzięcia dotyczące kształcenia zawodowego, mające na celu dostosowanie edukacji zawodowej do wymogów transgranicznego rynku pracy oraz do oczekiwań pracodawców działających na obszarze objętym wsparciem programu. Na ten cel przeznaczone zostanie 12 mln euro.

Instytucją Zarządzającą ze strony Polski jest Instytucja Zarządzająca, znajdująca się w strukturze Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, wraz z partnerem słowackim Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wraz z pozostałymi podmiotami zaangażowanymi w przygotowanie programu. Szczegółowy zakres zadań i kompetencji Instytucji Zarządzającej znajduje się w dokumencie zatwierdzonym przez Komisję Europejską¹

W ramach funkcjonowania programu i wchodzących w jego skład innych przedsięwzięć realizowany jest mikroprojekt **„EduOSP: Projekt edukacyjny dla ochotniczych straży pożarnych funkcjonujących na obszarze pogranicza polsko-słowackiego”**, którego celem jest podniesienie jakości edukacji (specjalistycznej i zawodowej) w zakresie bezpieczeństwa pożarniczego. Projekt zakłada edukację polskich i słowackich lokalnych pracowników administracyjnych i strażaków ochotniczych straży pożarnych na temat podstaw prawnych funkcjonowania służb ratowniczych, co pozwoli udoskonalić współdziałania tych podmiotów na polsko-słowackim pograniczu. W obydwóch projektach partnerem jest Uniwersytet Żyliński ze Słowacji.

¹ <https://pl.plsk.eu/documents/15954/316978/Program+Polska-S%C5%82owacja+2014-2020+27.09.2019/3f77af1c-4615-44ef-87aa-a5de77ca089e>

Główni beneficjenci programu Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020 to:

- organy administracji rządowej i samorządowej, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki ustanowione przez państwo lub samorząd w celu zapewnienia usług publicznych,
- instytucje systemu oświaty i szkoły wyższe,
- organizacje pozarządowe non-profit,
- europejskie ugrupowania współpracy terytorialnej,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- jednostki naukowe.

Obszar wsparcia.

Polska (powiaty): pszczyński, cieszyński, bielski, miasto na prawach powiatu Bielsko-Biała, żywiecki, olkuski, chrzanowski, oświęcimski, wadowicki, suski, myślenicki, tatrzański, nowotarski, limanowski, nowosądecki, miasto na prawach powiatu Nowy Sącz, gorlicki, bieszczadzki, leski, sanocki, brzozowski, krośnieński, miasto na prawach powiatu Krosno, jasielski, rzeszowski, miasto na prawach powiatu Rzeszów, przeworski, przemyski, miasto na prawach powiatu Przemyśl, jarosławski, lubaczowski.

Słowacja (powiaty): Čadca, Kysucké Nové Mesto, Bytča, Žilina, Martin, Turčianske Teplice, Ružomberok, Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín, Liptovský Mikuláš, Spišská Nová Ves, Poprad, Kežmarok, Stará Ľubovňa, Levoča, Sabinov, Bardejov, Svidník, Prešov, Vranov nad Topľou, Stropkov, Medzilaborce, Humenné, Snina.

Rys. 1. Obszar wsparcia Programu.
https://pl.plsk.eu/sk_SK/o-programie

Charakterystyka administracyjna Polski

Rzeczpospolita Polska (RP) – państwo unitarne (forma państwa, charakteryzująca się wewnętrzną jednolitością. Wszystkie jednostki administracyjne wchodzące w skład państwa są tak samo zorganizowane i podporządkowane organom centralnym, które określają ich ustrój i właściwość. Powierzchnia administracyjna Polski wynosi 312 696 km², co daje jej 69. miejsce na świecie i 9 w Europie. Zamieszкана przez 37 672 367 ludzi (2020), zajmuje pod względem liczby ludności 38 miejsce na świecie, a 5 w Unii Europejskiej. Polska podzielona jest na 16 województw. Jej największym miastem i jednocześnie stolicą jest Warszawa. Inne metropolie to Kraków, Łódź, Wrocław, Poznań, Gdańsk, Szczecin.

1 stycznia 1999 roku w Polsce został wprowadzony trójstopniowy podział administracyjny (terytorialny)². Zgodnie z nim terytorium Polski podzielone zostało na województwa, następnie na powiaty (w tym gminy mające status miast na prawach powiatu) oraz gminy. Podział ten zastąpił obowiązujący od 1975 roku dwustopniowy podział administracyjny na województwa i gminy. Wprowadzony w 1999 roku podział obejmował:

- 16 województw,

² <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/podzial-administracyjny-polski/>

- 308 powiatów i 65 miast na prawach powiatu,
- 2489 gmin (w tym 11 gmin m.st. Warszawy).

Podział ten, od chwili jego wprowadzenia, ulega niewielkim modyfikacjom. W 2002 roku utworzono 7 powiatów i jedną gminę, jeden powiat przekształcono w miasto na prawach powiatu oraz zlikwidowano 12 gmin, w 2003 roku zlikwidowano jedno miasto na prawach powiatu (przywrócone następnie w 2013 roku), w 2010 roku utworzono jedną gminę, w 2015 oraz 2019 roku zlikwidowano po jednej gminie. Dodatkowo co roku następują niewielkie korekty granic województw, powiatów i gmin. Według stanu na 1 stycznia 2021 r. podział administracyjny Polski obejmował:

- 16 województw,
- 314 powiatów i 66 miast na prawach powiatu,
- 2477 gmin (w tym 302 gminy miejskie, 652 gminy miejsko-wiejskie i 1523 gminy wiejskie).

Rys. 1. Podział administracyjny Polski.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Polska#/media/Plik:POLSKA_mapa_woj_z_powiatami.png

Charakterystyka administracyjna Słowacji.

Słowacja w ramach Czechosłowacji była administracyjnie od 1960 roku podzielona na trzy województwa: Zachodniosłowackie, Środkowosłowackie oraz Wschodniosłowackie. Na Słowacji do 1996 roku obowiązywał dwustopniowy podział administracyjny, ale znacząco różniący się od polskiego. Kraje zostały w 1990 usunięte i istniały tylko powiaty oraz gminy. W latach 1990-1996 istniał tzw. okres przejściowy. Podstawowym źródłem podziału administracyjnego na Słowacji jest ustawa numer 221 z 1996 roku oraz ze wszystkimi nowelizacjami ustawy, które weszły w życie. Dalszą ważną ustawą jest ustawa numer 302 z 2001 roku, która jest poświęcona regionalnym samorządom na Słowacji.

Słowacja jest pod względem ludności od Polski prawie 7-krotnie mniejsza. Polska jest od Słowacji ponad 6-krotnie większa pod względem powierzchni. Na Słowacji jest 8 województw (16 województw w Polsce), 79 powiatów (314 powiatów w Polsce). Ostatni poziom podziału administracyjnego przedstawiają gminy. Na Słowacji jest 2922 gmin (2477 gmin w Polsce). Podstawowa różnica polega na tym, że Polska dzieli gminy na miejskie, miejsko-wiejskie oraz wiejskie. Na Słowacji określenie obec używa się dla miast, których jest na Słowacji 141. Reszta z 2922 gmin nie spełnia warunków dla oznaczenia miasta. Specjalne pozycję wśród słowackich miast mają dwa największe – stolica Słowacji Bratysława oraz metropolia wschodniej Słowacji – Koczyce. Samodzielną kategorią są też 3 wojskowe obszary.

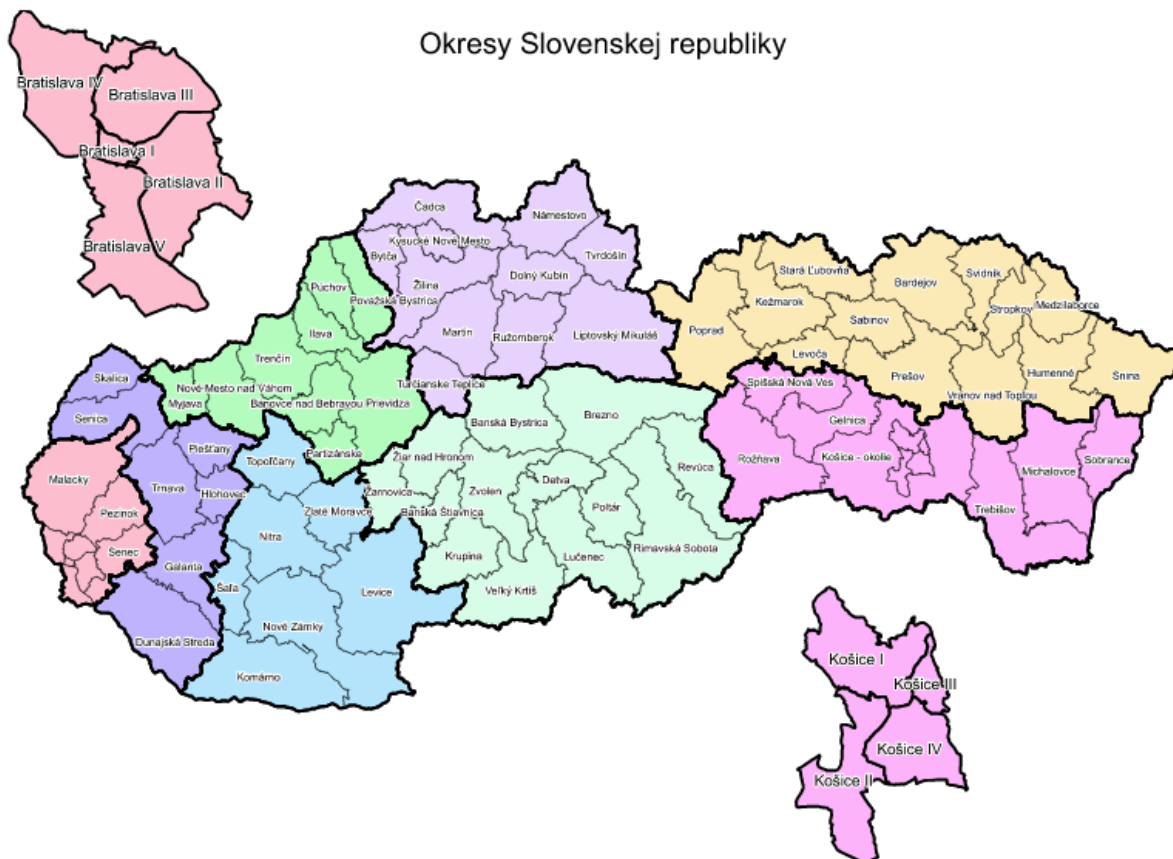
Każda gmina, która chciałaby uzyskać status miasta na Słowacji musi spełnić następujące warunki: gmina musi być gospodarczym, administracyjnym oraz kulturalnym centrum lub centrum turystyki albo miejscem uzdrowiskowym. Liczba obywateli gminy musi być większa niż 5 000 osób. Województwa na Słowacji noszą nazwy od 8 największych pod względem liczby ludności miast. To: Bratysława, Koszyce, Preszów, Żylina, Bańska Bystrzyca, Nitra, Trnawa oraz Trenczyn.

Największymi miastami i jednocześnie stolicami są: Warszawa z prawie 1,8 milionami obywatelami oraz Bratysława z 433 tysiącami obywateli. Na drugiej stronie są najmniejsze miasta: w Polsce to Opatowiec z 329 obywatelami, na Słowacji miasto Dudince z 1 421 obywatelami.

Ciekawym przykładem jest gęstość zaludnienia na km². W Polsce najbardziej zagęszczone jest Legionowo z 3993 obywatelami na km², na Słowacji to jest miasto Svit (1731 obywateli na km²). Najmniejszą gęstość zaludnienia w Polsce ma Krynica Morska ze swoimi 11 obywatelami na km². Taka sama liczba jest też w słowackim mieście Vysoké Tatry. Ciekawostką jest i to, że trzy największe miasta na Słowacji – Bratysława, Koszyce i Preszów mają razem mniejszą liczbę ludności, niż drugie największe miasto w Polsce – Kraków. Jeszcze

bardziej rażącem przykładem jest fakt, że liczba ludności Warszawy wynosi tyle, co 27 największych miast na Słowacji.

Najważniejsze nie jest porównywanie liczby ludności oraz powierzchnia miast, ale potencjał współpracy między miastami.

Rys. 2. Podział administracyjny Słowacji

https://pl.wikipedia.org/wiki/Podzia%C5%82_administracyjny_S%C5%82owacji#/media/Plik:Okresy_97_Slovakia.svg

Podstawowe uregulowania prawne dotyczące ochrony przeciwpożarowej w Polsce.

Ochrona przeciwpożarowa polega na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem poprzez:

- 1) zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- 2) zapewnienie sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- 3) prowadzenie działań ratowniczych³.

³ Art. 1 Ustawy z dnia 24 sierpnia 1991r o ochronie przeciwpożarowej.

Ustawa o samorządzie gminnym⁴.

Podział administracyjny państwa ukształtowany w 1999 roku miał niewątpliwie wpływ na model organizacyjny ochrony przeciwpożarowej w Polsce. W systemie samorządu terytorialnego przyjęto zasadę, że zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty w tym ochrony przeciwpożarowej, należy do zadań własnych gminy, a powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym. Gmina posiadając osobowość prawną, wykonuje we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność, zadania publiczne określone w ustawie. Do zadań tych należą między innymi sprawy ładu przestrzennego, ochrony środowiska i przyrody, gminnych dróg, ulic i mostów, wodociągów i zaopatrzenia w wodę oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli jak również ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej. W celu wykonywania zadań gmina może tworzyć jednostki organizacyjne, a także zawierać umowy z innymi podmiotami, w tym także z organizacjami pozarządowymi. Gmina może również wykonywać zadania z zakresu właściwości powiatu i województwa na podstawie zawartych porozumień z tymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Ustawa o samorządzie powiatowym⁵.

Powiat mający osobowość prawną, w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym określone w ustawie. Do zadań tych między innymi należą sprawy promocji i ochrony zdrowia, transportu zbiorowego i dróg publicznych, gospodarki wodnej, ochrony środowiska i przyrody, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, a także ochrony przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia, zdrowia ludzi i środowiska oraz ochrony przeciwpowodziowej. Powiat realizując zadania określone w ustawie, może zawierać porozumienia w sprawie powierzenia prowadzenia zadań publicznych z jednostkami lokalnego samorządu terytorialnego, a także z województwem, na którego obszarze znajduje się jego terytorium. Ustawy określają przypadki, w których właściwe organy administracji rządowej mogą nałożyć na powiat obowiązek wykonania określonych czynności w zakresie należącym do zadań powiat, związanych z usuwaniem bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz związanych z obronnością. Jeżeli działania te przeprowadza się w ramach zorganizowanej akcji, nałożenie obowiązku może dotyczyć wykonanie tych czynności również poza terenem powiatu.

⁴ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19900160095/U/D19900095Lj.pdf>

⁵ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19980910578/U/D19980578Lj.pdf>

Ustawa o ochronie przeciwpożarowej⁶.

Zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej mają charakter powszechny. Wynika to z zapisów zwartych w Ustawie, które stanowią, że osoby fizyczne, prawne, urzędy, organizacje i instytucje mają obowiązek zabezpieczenia użytkowanego środowiska, budynku, obiektu lub terenu przed zagrożeniem, a także przy zagospodarowywaniu i uzbrojeniu terenu uwzględnić wymagania w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Realizacja zadań na rzecz ochrony przeciwpożarowej w szczególności polega na:

- Zapobieganiu powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- Zapewnieniu sił i środków do ich zwalczania,
- Prowadzeniu działań ratowniczych.

Do realizacji wyżej opisanych zadań ustawodawca ustalił założenia organizacyjne systemu ochrony przeciwpożarowej, w myśl których Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji odpowiada za realizację polityki państwa w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz pełni nadzór nad funkcjonowaniem krajowego systemu ratowniczo gaśniczego (KSRG). Organem wykonawczym w tym zakresie jest Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, który jako centralny organ administracji rządowej w sprawach organizacji KSRG oraz ochrony przeciwpożarowej powoływany jest przez Prezesa Rady Ministrów.

Jednostkami ochrony przeciwpożarowej są⁷:

- 1) jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej,
 - 1a) jednostki organizacyjne Wojskowej Ochrony Przeciwpożarowej,
- 2) zakładowa straż pożarna,
- 3) zakładowa służba ratownicza,
- 4) gminna zawodowa straż pożarna,
 - 4a) powiatowa (miejska) zawodowa straż pożarna,
- 5) terenowa służba ratownicza,
- 6) ochotnicza straż pożarna,
- 7) związek ochotniczych straży pożarnych,
- 8) inne jednostki ratownicze.

⁶ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000869/O/D20210869.pdf>

⁷ Art. 15 Ustawy z dnia 24 sierpnia 1991r o ochronie przeciwpożarowej.

Ustawa o Państwowej Straży Pożarnej⁸

Integralną częścią organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego państwa jest krajowy system ratowniczo gaśniczy (KSRG). System ten skupia jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz inne służby, instytucje i podmioty. Bazą tego systemu jest Państwowa Straż Pożarna, która jest organizatorem krajowego systemu ratowniczo gaśniczego, a jednocześnie jego uczestnikiem z całym zapleczem technicznym, stanowiąc jego główny trzon.

Państwowa Straż Pożarna z racji swoich zadań m.in. w zakresie walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami oraz w zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych, stanowi służbę – organ administracji rządowej o charakterze ratowniczym i inspekcyjno – kontrolnym.

Organizację Państwowej Straży Pożarnej określa ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o Państwowej Straży Pożarnej, a do jej głównych zadań należy:

- rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń,
- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń,
- wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze,
- kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności,
- nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych,
- prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności,
- współdziałanie ze strażami pożarnymi i służbami ratowniczymi innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych oraz odrębnych przepisów,
- realizacja innych zadań wynikających z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych.

Jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej są:

- Komenda Główna,
- komendy wojewódzkie,
- komendy powiatowe (miejskie),
- Szkoła Główna Służby Pożarniczej oraz pozostałe szkoły,

⁸ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910880400/U/D19910400Lj.pdf>

- instytuty badawcze,
- Centralne Muzeum Pożarnictwa.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, a za jego zgodą inni ministrowie, wojewodowie, organy jednostek samorządu terytorialnego mogą, w drodze zarządzenia tworzyć, przekształcać lub likwidować zakładowe straże pożarne, zakładowe służby ratownicze, terenowe służby ratownicze lub inne jednostki ratownicze. Organizację i szczegółowe zasady funkcjonowania tych jednostek określają osoby prawne lub fizyczne je tworzące, w porozumieniu i pod nadzorem właściwego ze względu na teren działania Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej.

Ochotnicza Straż Pożarna i Związek Ochotniczych Straży Pożarnych funkcjonują w oparciu o przepisy ustawy Prawo o Stowarzyszeniach⁹.

Samorządy terytorialne mogą w istotny sposób wpływać na kształt i poziom krajowego systemu ratowniczo gaśniczego uczestnicząc w dofinansowaniu Państwowej Straży Pożarnej oraz rozwijaniu stanu organizacyjnego i technicznego Ochotniczych Straży Pożarnych wchodzących w skład krajowego systemu ratowniczo gaśniczego.

Związek ochotniczych Straży Pożarnych RP

Stowarzyszenie „Związek Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej” (ZOSP RP) jest ogólnopolskim, samorządnym, trwałym zrzeszeniem posiadającym osobowość prawną.

Związek zrzesza Ochotnicze Straże Pożarne i inne osoby prawne w celu reprezentowania ich interesów oraz propagowania i realizacji celów statutowych. Związek wykonuje zadania o charakterze użyteczności publicznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej, ratownictwa i bezpieczeństwa powszechnego, wspiera różnorodne formy pracy kulturalno – oświatowej, popularyzuje dorobek historyczny ruchu strażackiego, rozwija działalność artystyczną i sportową w OSP.

ZOSP RP działa na podstawie ustawy Prawo o stowarzyszeniach, ustawy o ochronie przeciwpożarowej, innych ustaw oraz Statutu ZOSP RP¹⁰. Związek może posiadać terenowe jednostki organizacyjne – oddziały, zgodnie z podziałem administracyjnym państwa.

⁹ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19890200104/U/D19890104Lj.pdf>

¹⁰ <http://www.zosprp.pl/files/prawo/ZOSP.Statut2016.scan.pdf>

Związek posiada hymn¹¹, znak¹² i flagę organizacyjną¹³, natomiast jego oddziały oraz OSP posiadają swoje sztandary, pieczęcie, mundury, dystynkcje i odznaki.

Członkowie Związku dzielą się na:

- Członków zwyczajnych,
- Członków wspierających.

Członkami zwyczajnymi są OSP oraz inne osoby prawne nie mające celów zarobkowych, które zgłosiły przystąpienie do Związku, zobowiązały się przestrzegać postanowień Statutu i zostały przyjęte. Członkami wspierającymi są osoby prawne inne niż określone powyżej, które zadeklarowały pomoc w realizacji celów Związku i zostały przyjęte.

Związek OSP posiada oddziały:

- Wojewódzkie,
- Powiatowe – obejmujące jeden lub więcej powiatów,
- Gminne – obejmujące jedną lub więcej gmin.

Zarząd oddziału wojewódzkiego jest władzą zarządzającą – wykonawczą oddziału wojewódzkiego. Najwyższą władzą oddziału jest zjazd wojewódzki zwoływany raz na 5 lat.

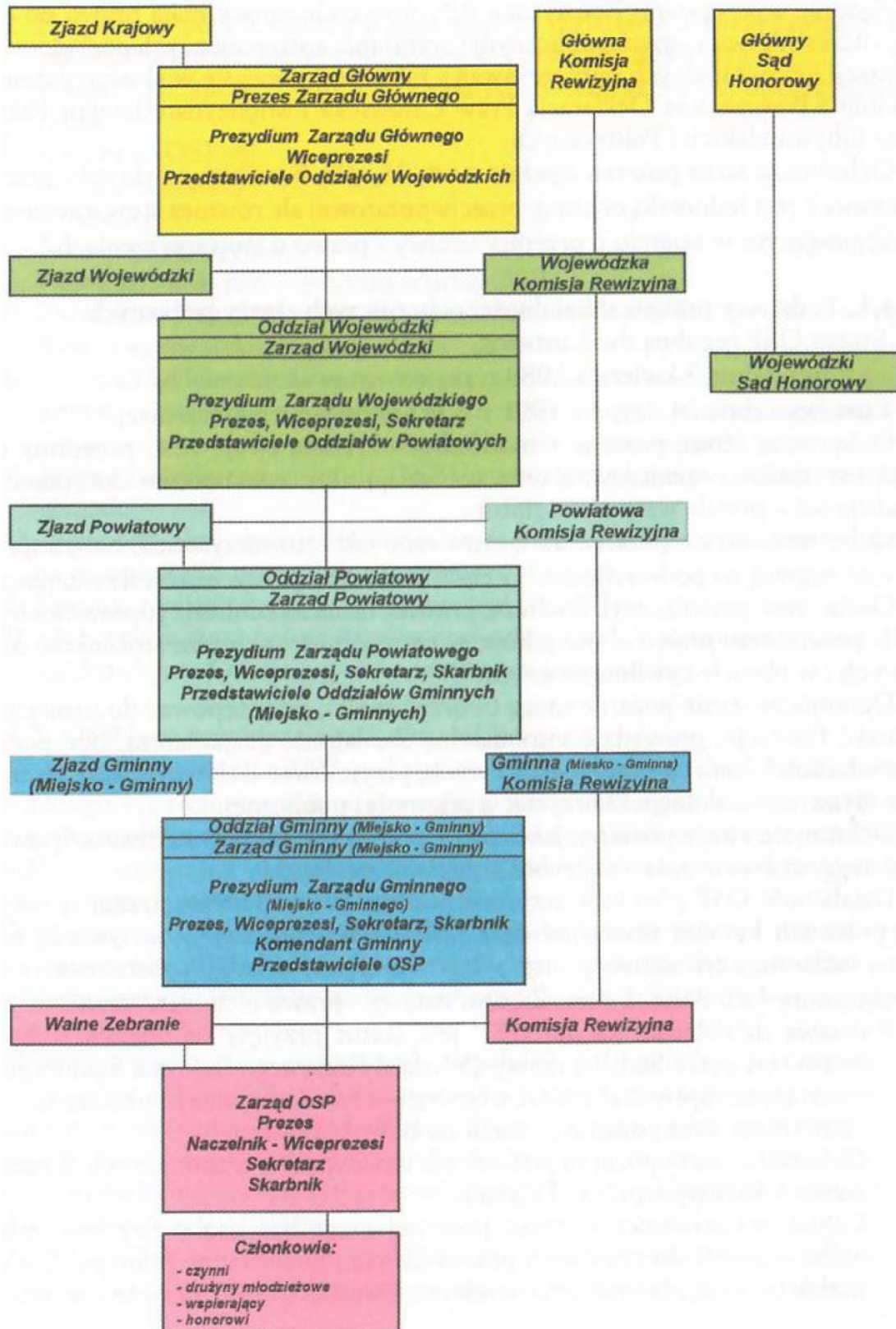
Zarząd posiada biuro do obsługi statutowych władz Związku, udziela pomocy Zarządom powiatowym, gminnym (miejsko – gminnym) oraz Ochotniczym Strażom Pożarnym w ich działalności.

¹¹ <http://www.zosprp.pl/files/hymn.pdf>

¹² http://www.zosprp.pl/php/pliki/znak_zosp.jpg

¹³ http://www.zosprp.pl/files/symbole/flaga_bez_siatki.jpg

Schemat organizacyjny Związku OSP RP

Rys. 4. Schemat Organizacyjny Związku OSP RP

Ochotnicze Straże Pożarne OSP.

Zgodnie z przepisami Konstytucji RP¹⁴ obywatele polscy mają prawo do czynnego uczestnictwa w życiu publicznym i wyrażania zróżnicowanych poglądów oraz realizacji indywidualnych zainteresowań, a także zrzeszania się w stowarzyszeniach zgodnie z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka i Międzynarodowym Paktem Praw Obywatelskich i Politycznych. Ochotnicza Straż Pożarna zgodnie z ustawą o ochronie przeciwpożarowej jest jednostką ochrony przeciwpożarowej ale również stowarzyszeniem funkcjonującym w oparciu o przepisy ustawy Prawo o stowarzyszeniach. Te dwie ustawy status OSP.

Ochotnicze Straże Pożarne samodzielnie określają swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwalają akty wewnętrzne dotyczące ich działalności – przede wszystkim Statut. OSP posiadają osobowość prawną czyli zdolność (uprawnienia) do bycia podmiotem praw i obowiązków, w szczególności w sferze stosunków majątkowych i w obrocie cywilnoprawnym.

Ochotnicze Straże Pożarne mogą tworzyć spółki, przystępować do istniejących, tworzyć fundacje, prowadzić samodzielną działalność gospodarczą, być podmiotem własności i innych praw majątkowych, przyjmować darowizny, spadki, zapisy oraz otrzymywać dotacje i korzystać z ofiarności publicznej. Odpowiadają w pełnym zakresie za swoje zobowiązania w trybie przepisów ogólnych.

Działalność OSP jako stowarzyszeń podlega kontroli wewnętrznej sprawowanej przez ich komisje rewizyjne oraz kontroli zewnętrznej wykonywanej przez organ nadzoru, czyli starostę oraz właściwe organy władzy państwowej, sądy i prokuraturę.

Podstawą działalności każdej OSP jest Statut przyjęty na Walnym Zebraniu i zarejestrowany przez Sąd Rejonowy (Wydział Krajowego Rejestru Sądowego).

OSP jako organizacja pożytku publicznego.

W Polsce od 2003 roku obowiązuje ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹⁵. Ustawa ta w dużej mierze obejmuje sprawy dotychczas nieuregulowane prawnie, a zwłaszcza działalność organizacji pożytku publicznego i wolontariuszy świadczących usługi na rzecz różnych organizacji czy fundacji. Ustalono tym samym zasady dające podstawy do pełnego rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, umożliwiające większe społeczne zaangażowanie jednostek i organizacji w realizację zadań publicznych oraz ich współpracę z organami administracji publicznej.

¹⁴ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970780483/U/D19970483Lj.pdf>

¹⁵ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030960873/U/D20030873Lj.pdf>

Przez działalność pożytku publicznego należy rozumieć działalność społecznie użyteczną, prowadzoną przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych, których zakres określa ustawa.

Ochotnicze Straże Pożarne i Związek OSP RP są organizacjami pozarządowymi, które wykonują zadania należące do sfery zadań publicznych – określone w ustawie i tak:

- Ratownictwo i ochrona ludności,
- Pomoc ofiarom katastrof i klęsk żywiołowych,
- Upowszechnianie wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa,
- Podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- Szerzenie kultury, sztuki, pielęgnowania tradycji,
- Upowszechnienie kultury fizycznej i sportu,
- Krajoznastwo i wypoczynek dla dzieci i młodzieży,
- Ekologia i ochrona zwierząt oraz dziedzictwa przyrodniczego.

Statutowa działalność organizacji pozarządowych w części obejmującej działalność pożytku publicznego nie może być działalnością gospodarczą. OSP jako organizacja pożytku publicznego będzie obowiązana sporządzać roczne sprawozdania merytoryczne ze swojej działalności oraz podawać je do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający zapoznanie się z tym sprawozdaniem przez zainteresowane podmioty. Podobnie dotyczy to sprawozdania finansowego danej OSP.

Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze.

Integralną częścią OSP są Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze (MDP). MDP tworzone są w strukturach danej OSP i mogą być też tworzone w szkołach, placówkach wychowawczych oraz w miejscu zamieszkania. Zasady organizacji MDP określa „Regulamin organizacyjny MDP”¹⁶. Członkiem MDP może zostać osoba, która ukończyła 12 lat, uzyskała zgodę opiekunów ustawowych i złożyła przyrzeczenie.

Państwowa Straż Pożarna.

Państwowa Straż Pożarna jest zawodową, umundurowaną i wyposażoną w specjalistyczny sprzęt formacją, przeznaczoną do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Centralnym organem administracji rządowej w sprawach ochrony przeciwpożarowej jest Komendant Główny PSP, podległy Ministrowi Spraw Wewnętrznych

¹⁶ <http://www.zosprp.pl/files/regulaminy/241-31.pdf>

i Administracji. PSP wykonują więc w imieniu ministra właściwego do spraw wewnętrznych i administracji – na obszarze kraju oraz w imieniu wojewody na obszarze województwa, zadania związane z bezpieczeństwem obywateli i ratownictwem w zakresie ustalonym ustawowo. Na terenie Polski na dzień dzisiejszy Państwową Straż Pożarną tworzą:

- Komenda Główna PSP – 1,
- Komendy wojewódzkie – 16,
- Komendy powiatowe/miejskie – 335,
- Jednostki Ratowniczo Gaśnicze – 496,
- Szkoły – 5,
- Instytut Badawczy CNBOP-PIB – 1,
- Centralne Muzeum Pożarnictwa – 1,

Krajowy System Ratowniczo Gaśniczy KSRG.

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy (KSRG) to integralna część organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, mający na celu ratowanie życia, zdrowia, mienia lub środowiska, prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych lub innych miejscowych zagrożeń. System skupia jednostki ochrony przeciwpożarowej, inne służby, inspekcje, straże, instytucje oraz podmioty, które dobrowolnie w drodze umowy cywilnoprawnej zgodziły się współdziałać w akcjach ratowniczych. Głównym celem KSRG jest zapewnienie ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska, w ramach działań podejmowanych przez PSP i inne podmioty ratownicze (ze szczególnym uwzględnieniem OSP), poprzez:

- gaszenie pożarów,
- likwidację miejscowych zagrożeń (działania ratownicze),
- ratownictwo chemiczne i ekologiczne,
- ratownictwo techniczne,
- ratownictwo medyczne w zakresie udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy (KPP).

Krajowy system ratowniczo-gaśniczy, w ramach posiadanych sił i środków, współpracuje z właściwymi organami i podmiotami podczas zdarzeń nadzwyczajnych wywołanych zagrożeniem czynnikiem biologicznym, w tym podczas zdarzeń o charakterze terrorystycznym.

System opiera się na Państwowej Straży Pożarnej, wiodącej i utrzymywanej z budżetu państwa służbie ratowniczej, jak również Ochotniczych Strażach Pożarnych, utrzymywanych z budżetów samorządowych i dotacji z budżetu państwa. Partnerstwo tych służb oparte jest na

wzajemnym współdziałaniu, realizowaniu oczekiwanych przez państwo standardów zadaniowych, organizacyjnych, szkoleniowych, sprzętowych i dokumentacyjnych na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z możliwością organizowania pomocy ratowniczej i humanitarnej zarówno na terenie kraju, jak i poza jego granicami.

System działa na trzech poziomach administracyjnych odpowiadających strukturze administracyjnej kraju:

- powiatowym - podstawowy poziom wykonawczy, działania prowadzone są przez siły powiatu,
- wojewódzkim - koordynacja i wsparcie działań ratowniczych, kiedy siły powiatu są niewystarczające,
- krajowym - koordynacja i wsparcie działań ratowniczych, kiedy siły województwa są niewystarczające.

Potencjał KSRG

- 502 jednostki ratowniczo-gaśniczych (ok. 29 739 strażaków – stan na 31.07.2020 r.),
- 4 544 jednostki OSP włączone do ksrg,
- 5 zakładowych straży pożarnych,
- 2 Lotniskowe Służby Ratowniczo-Gaśnicze,
- 19 jednostek Wojskowych Straży Pożarnych.

Gotowość operacyjna sił i środków KSRG, w szczególności dyspozycyjność, wyszkolenie i wyposażenie w sprzęt ratowniczy, umożliwia ich dysponowanie w trybie pilnym, według kryterium obszaru chronionego, tzn. niezbędnych sił i środków do likwidacji lub ograniczenia powstałego nagłego zagrożenia, mogących przybyć na miejsce zdarzenia w najkrótszym czasie. Należy nadmienić, że procent populacji, do której podmioty KSRG docierają w czasie do 15 min. wyniósł 83,63% na koniec 2019 r. Natomiast odsetek interwencji ratowniczych, w których jednostka krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego dotarła na miejsce zdarzenia w czasie krótszym niż 15 min. (w %) wyniósł 89,93% w I półroczu 2020 roku.

Aktualny standard dobowej gotowości operacyjnej KSRG przedstawia się następująco:

1. W PSP - minimum ok. 5 100 strażaków i 5 551 samochodów ratowniczo- gaśniczych i specjalnych w 502 Jednostkach Ratowniczo-Gaśniczych KM (KP) PSP.
2. W 4 544 jednostkach OSP w KSRG - ok. 11 131 samochodów ratowniczo- gaśniczych i specjalnych.

Konstrukcja KSRG zakłada także, że procedury realizacji podstawowych zadań ratowniczych są dostosowane do specyfiki rodzaju zdarzeń, również masowych lub katastrof. Niezależnie od sieci jednostek ochrony przeciwpożarowej, które są przygotowane w zakresie podstawowym

do realizacji zadań w każdej dziedzinie ratownictwa, Państwowa Straż Pożarna posiada w swych zasobach wydzielone siły i środki do realizowania specjalistycznych czynności ratowniczych poprzez odpowiednio wyszkolonych strażaków Państwowej Straży Pożarnej z wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu ratowniczego.

Wydzielone zasoby ratownicze skupione są w 173 specjalistycznych grupach ratowniczych tj.:

1. grupach wodno-nurkowych (SGRW-N - 47 grup),
2. grupach wysokościowych (SGRW - 32 grupy),
3. grupach technicznych (SGRT - 23 grupy),
4. grupach poszukiwawczo-ratowniczych (SGPR - 21 grup),
5. grupach chemiczno-ekologicznych (SGRChem-Eko - 50 grup).

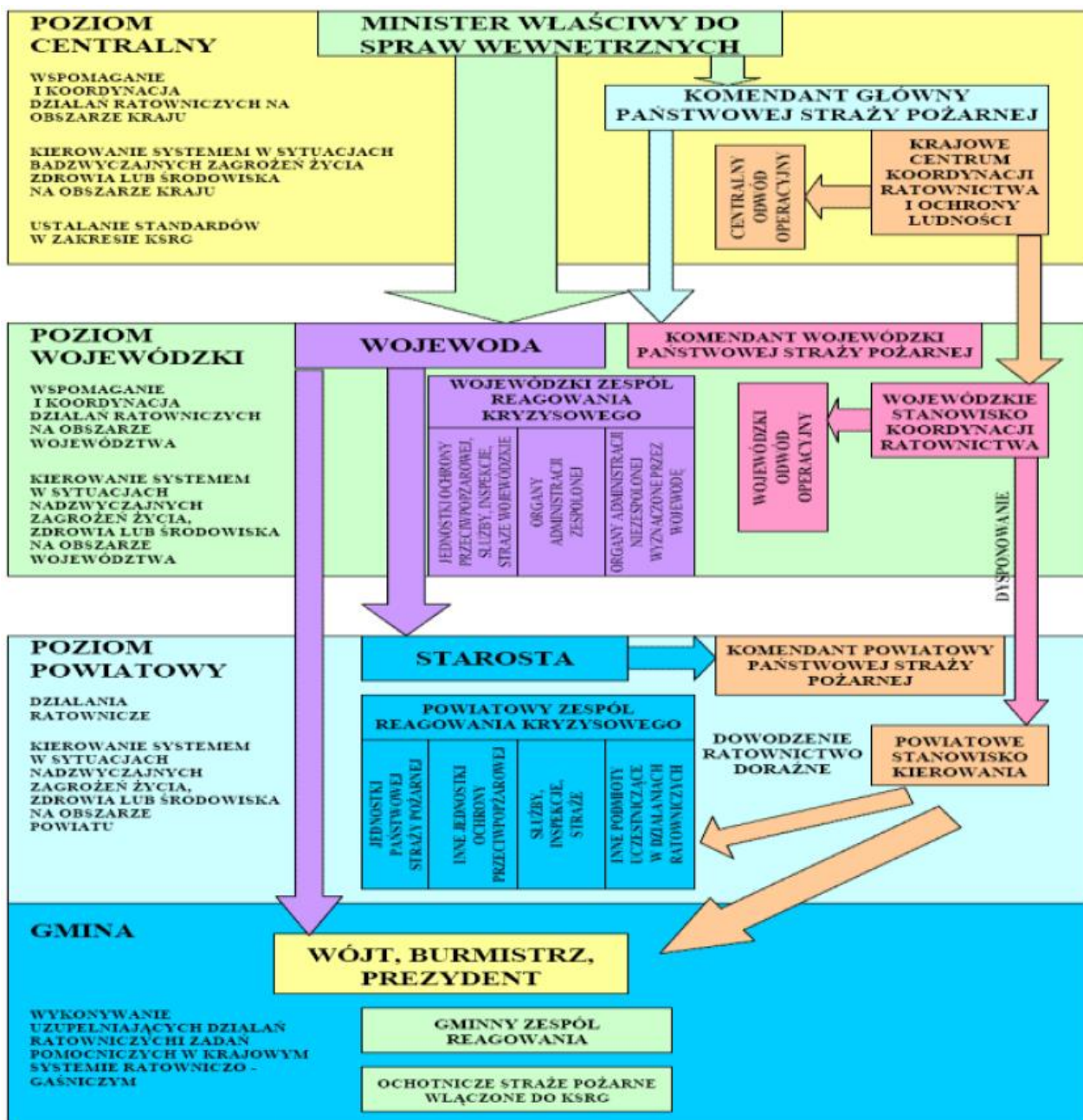
Wyznaczone siły i środki z obszaru całego kraju skupione są w ramach Centralnego Odwołu Operacyjnego w:

- kompaniach gaśniczych,
- kompaniach specjalnych,
- pododdziałach logistycznych,
- specjalistycznych grupach ratowniczych,
- modułach ratowniczych do działań międzynarodowych,
- kompaniach szkolnych.

Polska uczestniczy w Unijnym Mechanizmie Ochrony Ludności, w ramach którego zgłoszono do działań międzynarodowych moduły ratownicze do działań międzynarodowych:

- HUSAR lub MUSAR (moduł grupy poszukiwawczo-ratowniczej przeznaczonej do działań na terenach miejskich w konfiguracji ciężkiej lub średniej) - tworzone doraźnie na bazie 7-iu SGPR PSP (Warszawa, Poznań, Łódź, Gdańsk, Kraków, Wałbrzych, Jastrzębie Zdrój),
- HCP (moduł pomp wysokiej wydajności) - 4 moduły (Katowice, Toruń, Rzeszów, Gorzów Wlkp.),
- GFFFV (moduł gaszenia pożarów lasów z ziemi z użyciem pojazdów) - 6 modułów (Kraków, Białystok, Poznań, Olsztyn, Szczecin, Wrocław),

CBRN (moduł wykrywania skażeń chemicznych, biologicznych, radiologicznych i nuklearnych oraz pobierania próbek) - 4 moduły (Warszawa, Katowice, Kraków, Poznań).

Rys.6. Schemat blokowy funkcjonowania KSRG.

Zadania wspólne gminy i powiatu w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Do zadań wspólnych należą:

1. Zapewnieni ochrony życia i mienia obywateli.
2. Projektowanie budżetu w części dotyczącej ochrony przeciwpożarowej.
3. Prowadzenie analiz i opracowywanie prognoz dotyczących pożarów, klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń.
4. Sprawowanie nadzoru w zakresie zapobiegania pożarom i innym zdarzeniom w podległych obiektach.
5. Realizacja zadań krajowego systemu ratowniczego na własnym obszarze.

6. Kierowanie działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęsk żywiołowych lub ich usunięcia na własnym terenie.
7. Podejmowanie innych działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa obywateli.

Ponadto zgodnie z art. 14, ust. 3 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej w przypadku bezpośredniego zagrożenia wspólnoty samorządowej w szczególności życia lub zdrowia, zarówno wójt, burmistrz, prezydent miasta jak i starosta może wydać komendantowi powiatowemu PSP polecenie podjęcia działań w zakresie właściwości PSP, zmierzającego do usunięcia tego zagrożenia.

Wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta ponosi wyłączną odpowiedzialność za treść i skutki tego polecenia. Polecenie to nie może dotyczyć wykonania konkretnej czynności służbowej ani określać sposobu wykonania zadania.

Zadania gminy w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Podstawowym zakresem działania gminy są wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, mające na celu zaspokojenie potrzeb zbiorowych gminnej wspólnoty samorządowej. Wśród tych zadań znajdują się sprawy dotyczące ochrony przeciwpożarowej, a w szczególności:

- Bieżąca współpraca ze starostwem powiatu oraz komendantem powiatowym (miejskim) PSP w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi lub środowiska na obszarze gminy,
- Współdziałanie w opracowywaniu planów ratowniczych powiatu w części dotyczącej obszaru gminy,
- Udzielanie pomocy jednostkom OSP funkcjonującym na obszarze gminy,
- Dokonywanie okresowych analiz stanu ochrony przeciwpożarowej,
- Organizowanie okresowych przeglądów stanu ochrony przeciwpożarowej indywidualnych gospodarstw rolnych,
- Sprawowanie nadzoru w zakresie zapobiegania pożarom i innym zdarzeniom w podległych obiektach.

Ponadto zgodnie z postanowieniami ustawy o ochronie przeciwpożarowej gminy mają obowiązek między innymi:

- Wypłaty ekwiwalentu członkom OSP za udział w akcjach i szkoleniu pożarniczym organizowanym przez Państwową Straż Pożarną,
- Wyposażenia, utrzymania, wyszkolenia celem zapewnienia gotowości bojowej OSP,
- Bezpłatnego umundurowania członków OSP, wg określonego regulaminu,

- Ubezpieczenia członków OSP i MDP,
- Ponoszenia kosztów okresowych badań lekarskich członków OSP biorących bezpośredni udział w działaniach ratowniczych.

Zadania powiatu w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Powiat zgodnie z ustawą wykonuje określone zadania publiczne o charakterze ponadgminnym między innymi w zakresie:

- Ochrony przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska,
- Ochrony przeciwpowodziowej w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego,
- Porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli,
- Transportu zbiorowego i dróg publicznych,
- Ochrony środowiska i przyrody,
- Gospodarki wodnej,
- Gospodarki nieruchomościami,
- Administracji architektoniczno – budowlanej,
- Utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych.

Odpowiedzialność za prawidłowe i skuteczne wykonywanie podstawowych funkcji państwa przede wszystkim w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego spokoju porządku publicznego, przestrzeganie prawa, a także w stanach nadzwyczajnych (klęski żywiołowej, kryzysu wewnętrznego) spoczywa na jednoosobowym organie administracji publicznej, która w powiecie została przypisana staroście. Jest to odpowiedzialność za rezultaty działania całej administracji, w tym wszystkich służb, inspekcji i straży, działających jako zespolona administracja powiatowa pod zwierzchnictwem starosty. Starosta ponosi więc odpowiedzialność o charakterze politycznym za skutki działań własnych i tych służb w tym również Państwowej Straży Pożarnej.

Komendant Powiatowy/Miejski PSP wykonuje zadania administracji rządowej i jest organem administracji rządowej, a starosta administracji samorządowej, dlatego też zwierzchnictwo sprawowane przez starostę nad komendantem powiatowym PSP nie jest zwierzchnictwem służbowym. Z tego też powodu nie występuje organizacyjnie zespolenie komendy powiatowej PSP w starostwie powiatowym. Występuje jednak zwierzchnictwo kompetencyjne i przejawia się poprzez:

- Zatwierdzanie programów działania,
- Uzgadnianie wspólnych działań na obszarze powiatu,
- Kierowanie w sytuacjach nadzwyczajnych wspólnymi działaniami zespolonych służb,
- Przygotowywanie projektu budżetu,
- Zlecenie w uzasadnionych przypadkach przeprowadzenia kontroli.

Ponadto zgodnie z art. 14, ust. 3 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej w przypadku bezpośredniego zagrożenia wspólnoty samorządowej w szczególności życia lub zdrowia, starosta może wydać komendantowi powiatowemu PSP polecenie podjęcia działań w zakresie właściwości PSP, zmierzającego do usunięcia tego zagrożenia. Polecenie to nie może dotyczyć wykonania konkretnej czynności służbowej ani określać sposobu wykonania zadania. Starosta ponosi wyłączną odpowiedzialność za treść i skutki tego polecenia.

Kompetencje w zakresie ochrony przeciwpożarowej przysługują również organowi uchwałodawczemu powiatu. W szczególności radzie powiatu przysługuje:

- Prawo do określenia w drodze uchwały, kierunków działania komendanta powiatowego PSP,
- Żądania, przynajmniej raz w roku, informacji o stanie bezpieczeństwa ochrony przeciwpożarowej oraz o zagrożeniach pożarowych powiatu. Na polecenie starosty informację taką właściwy komendant jest obowiązany składać w każdym czasie,
- Prawo do określenia w drodze uchwały, istotne dla wspólnoty samorządowej zagrożenia bezpieczeństwa pożarowego, na podstawie informacji komendanta powiatowego PSP,

Rada powiatu określa również tryb prac i obowiązki komendanta powiatowego w zakresie projektowania uchwały budżetowej powiatu. Dofinansowanie PSP jest w ramach dotacji przekazywanych przez wojewodę w trybie umożliwiającym pełne i terminowe wykonywanie zadań z zakresu administracji rządowej. Środki te nie mogą być przeznaczone na realizację zadań własnych powiatu.

Zadania własne powiatu w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Do zadań własnych powiatu w zakresie ochrony przeciwpożarowej należy:

1. Prowadzenie analiz i opracowywanie prognoz dotyczących pożarów, klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych. Rada powiatu przynajmniej raz na rok rozpatruje taką informację i na jej podstawie może określić w drodze uchwały istotne dla wspólnoty samorządowej zagrożenia bezpieczeństwa pożarowego.

2. Prowadzenie analizy sił i środków KSRG na obszarze powiatu. Kierując się troską o stan bezpieczeństwa pożarowego wspólnoty sporządzone analizy umożliwiają dokonanie odpowiedniego bilansu zagrożeń i ich skutków na obszarze powiatu.
3. Budowanie systemu koordynacji działań jednostek ochrony przeciwpożarowej wchodzących w skład KSRG oraz służb, inspekcji, straży oraz innych podmiotów biorących udział w działaniach ratowniczych na obszarze powiatu. Zgodnie z zapisami ustawy starosta na obszarze powiatu określa zadania KSRG, koordynuje jego funkcjonowanie i kontroluje wykonywanie nałożonych zadań. Ponadto w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń życia, zdrowia lub środowiska starosta kieruje działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia przy pomocy Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego PCZK. W związku z powyższym poprzez system uchwał podejmowanych przez radę powiatu m.in. w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa powiat na podstawie analiz i prognoz może odpowiednio budować system koordynujący działania, zarówno jednostek ochrony przeciwpożarowej jak i innych podmiotów dysponujących siłami i środkami do prowadzenia działań ratowniczych na obszarze powiatu.
4. Organizowanie systemu łączności, alarmowania i współdziałania między podmiotami uczestniczącymi w działaniach ratowniczych na obszarze powiatu. Zgodnie z ustawami odpowiada za organizację systemu łączności starosta. Obecnie rolę taką spełniają Stanowiska Kierowania Komendantów Powiatowych SK KP Państwowej Straży Pożarnej, które stanowią bazę tego systemu. Do stanowisk kierowani sphywają meldunki o występujących zdarzeniach i zagrożeniach zaś dyżurny w stanowisku kierowania posiada bieżącą wiedzę o stanie sił i środków ratowniczych będących w dyspozycji tak KSRG jak i innych podmiotów ratowniczych.

Zasady działania władz administracyjnych gminy w czasie stanu klęski żywiołowej.

Zgodnie z ustawą z dnia 18 kwietnia 2002 roku o stanie klęski żywiołowej¹⁷ w celu zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej oraz w celu ich usunięcia, Rada Ministrów w drodze rozporządzenia, może wprowadzić stan klęski żywiołowej z własnej inicjatywy lub na wniosek właściwego wojewody. Stan klęski żywiołowej może być wprowadzony na obszarze, na którym wystąpiła klęska żywiołowa, a także na obszarze na którym wystąpiły lub mogą wystąpić skutki tej klęski.

¹⁷ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20020620558/O/D20020558.pdf>

Rada Ministrów w drodze rozporządzenia, znosi stan klęski żywiołowej na całym obszarze jego obowiązywania lub na część tego obszaru przed upływem czasu, na który został wprowadzony, jeżeli ustaną przyczyny jego wprowadzenia. W przypadku wprowadzenia stanku klęski żywiołowej tylko na obszarze gminy działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia na terenie gminy kieruje wójt (burmistrz, prezydent miasta). W zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu są obowiązane uczestniczyć: Państwowa Straż Pożarna, Ochotnicza Straż Pożarna oraz inne jednostki ochrony przeciwpożarowej, Policja, Państwowe Ratownictwo Medyczne i inne jednostki ochrony zdrowia, Straż Graniczna, Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa oraz inne właściwe w tych sprawach państwowe urzędy, agencje, inspekcje, straże i służby.

Działania w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia wójt (burmistrz, prezydent miasta) wykonuje na terenie gminy przy pomocy gminnego zespołu reagowania, do którego należy:

- Monitorowanie występujących klęsk żywiołowych i prognozowanie rozwoju sytuacji,
- Realizowanie procedur i programów reagowania w czasie stanu klęski żywiołowej,
- Opracowywanie i aktualizowanie planów reagowania kryzysowego,
- Planowanie wsparcia organów kierujących działaniami na niższym szczeblu administracji publicznej,
- Przygotowywanie warunków umożliwiających koordynację pomocy humanitarnej,
- Realizowanie polityki informacyjnej związanej ze stanem klęski żywiołowej,

Funkcjonowanie zespołu gminnego finansowane jest z budżetu gminy. Zespół składa się z szefa, zastępcy oraz grup roboczych o charakterze stałym lub czasowym. Szefa gminnego zespołu reagowania i jego zastępców wyznacza wójt spośród zatrudnionych w urzędzie gminy, gminnych jednostkach organizacyjnych, osób posiadających odpowiednie kwalifikacje, a także spośród funkcjonariuszy PSP. Zespół pracuje w fazach:

- Zapobiegania – zespół podejmuje działania, które redukują lub eliminują prawdopodobieństwo wystąpienia klęski żywiołowej albo w znacznym stopniu ograniczają jej skutki
- Przygotowania – zespół podejmuje działania planistyczne dotyczące sposobów reagowania na czas wystąpienia klęski żywiołowej, a także działania mające na celu powiększenie zasobów sił i środków niezbędnych do efektywnego reagowania.

- reagowania – zespół podejmuje działania polegające na dostarczeniu pomocy poszkodowanym, zahamowaniu rozwoju występujących zagrożeń oraz ograniczeniu strat i zniszczeń ,
- odbudowy – zespół podejmuje działania mające na celu przywrócenie zdolności reagowania, odbudowę zasobów służb ratowniczych oraz odtworzenie kluczowej dla funkcjonowania państwa infrastruktury telekomunikacyjnej, energetycznej, paliwowej, transportowej i dostarczania wody.

Wójt zarządza co najmniej raz w roku ćwiczenia realizowane przez zespół w pełnym składzie. Zespół działa na podstawie zatwierdzonych przez Wójta planów pracy uwzględniając warunki techniczne i standard wyposażenia zespołu.

Podobny schemat postępowania dotyczy władz powiatu z uwzględnieniem skali zadań i współpracy z wojewodą,

Ustawowe uprawnienia i obowiązki członków Ochotniczych Straży Pożarnych.

1. Ekwiwalent za udział w akcjach ratowniczych i szkoleniach:

Zgodnie z obowiązującymi przepisami członek OSP, który uczestniczył w działaniu ratowniczym lub szkoleniu pożarniczym organizowanym przez PSP, otrzymuje ekwiwalent pieniężny który jest wypłacany z budżetu gminy za każdą godzinę udziału w działaniu ratowniczym lub szkoleniu ratowniczym. Wypłata należy się tylko członkom OSP, pracownikom zakładów pracy, którzy realizując ustawowe zadania nie otrzymali wynagrodzenia. Ekwiwalent nie przysługuje osobie, która mimo nieobecności w pracy otrzymała wynagrodzenie.

2. Wymagania zdrowotne i badania profilaktyczne:

Członkowie OSP uczestniczący w ćwiczeniach jak i akcjach ratowniczych powinni legitymować się odpowiednimi warunkami zdrowotnymi ponieważ jest to jeden z podstawowych warunków sprawnego i bezpiecznego prowadzenia ćwiczeń i akcji ratowniczych. Badania członków przeprowadzane są nie rzadziej niż na dwa lata, skierowania na badania wydają urzędy gmin (miast i gmin) dla swoich członków.

3. Ubezpieczenia i odszkodowania.

Na gminach ciąży również obowiązek ubezpieczania w instytucji ubezpieczeniowej członków OSP i MDP od następstw nieszczęśliwych wypadków.

4. Urlopowanie z zakładów pracy.
5. Bezpieczeństwo i higiena pracy.
6. Postępowania powypadkowe.

System szkolenia Ochotniczych Straży Pożarnych w Polsce.

Rola Ochotniczych Straży Pożarnych w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego ciągle wzrasta. Wymaga to odpowiedniego przygotowania, w tym również nabywania odpowiednich umiejętności przez członków ochotniczych straży pożarnych. Szkolenia członków Ochotniczych Straży Pożarnych realizowane są na podstawie "ZASAD ORGANIZACJI SZKOLEŃ CZŁONKÓW OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH BIORĄCYCH BEZPOŚREDNI UDZIAŁ W DZIAŁANIACH RATOWNICZYCH" zatwierdzonych przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej w 2015 r. Organizatorem szkoleń są przede wszystkim Komendy Powiatowe/Miejskie PSP oraz Komenda Wojewódzka PSP. Zasady szkolenia są ściśle powiązane z kształceniem zawodowym w Państwowej Straży Pożarnej. Zakres szkolenia strażaków ochotników jest zgodny z wybranymi treściami kształcenia podstawowego w zawodzie strażaka, pozwalającym na wykorzystanie wyszkolenia w ramach systemu szkolenia ochotników jako wstęp. Uwzględnia także nowe rozwiązania w zakresie ratownictwa specjalistycznego. Staje się to istotne z punktu widzenia rozszerzenia działań strażaków ochotników o obszar specjalistycznych czynności ratowniczych.

Realizacja zasad organizacji szkolenia strażaków ochotników ma również wpływ na wzmocnienie relacji pomiędzy Państwową Strażą Pożarną i Ochotniczymi Strażami Pożarnymi w zakresie współpracy, nie tylko wynikającej z zapisów aktów prawnych, ale przede wszystkim z wzajemnych relacji nabytych poprzez proces szkolenia, co przełoży się również podczas udziału w działaniach ratowniczych, gdzie wzajemne zaufanie ma ogromny wpływ na jakość wykonywanych czynności, którymi są tutaj czynności ratujące zdrowie, życie i mienie ludzkie. Głównym celem szkoleń jest przygotowanie członków Ochotniczych Straży Pożarnych do:

- nabycia wiedzy i umiejętności przez członków Ochotniczych Straży Pożarnych do wykonywania podstawowych czynności ratowniczych, w tym gaśniczych, właściwych dla rot w zastępie w ramach wyposażenia własnego jednostki OSP,
- sprawnego i bezpiecznego wykonywania podstawowych czynności ratowniczych określonych w treściach programu szkolenia,
- sprawnego i bezpiecznego wykonywania podstawowych czynności ratowniczych podczas powodzi i innych miejscowych zagrożeń oraz pożarów,
- prowadzenia łączności w sieciach radiowych UKF Państwowej Straży Pożarnej,
- kierowania ruchem drogowym podczas działań ratowniczych.